

Diari de les idees 15

Aquest inici d'any ha estat marcat per la intensificació extrema del conflicte entre els Estats Units i l'Iran, que ha estat a un pas de provocar una guerra generalitzada a la regió. L'assassinat del general Qassem Suleimani per mitjà d'un atac de dron també ha evidenciat la manca de preparació i d'estratègia a llarg termini de l'administració Trump tal com ho analitza Fred Kaplan a *Slate* on alerta de la manca de personal qualificat d'alt rang en l'entorn immediat de Donald Trump. Un president nord-americà que d'altra banda continua en la seva línia d'assetjament caracteritzada per unes estratègies sempre errades que comporten que els règims que amenaça s'enforteixen més que no es debiliten, i que en darrer terme sempre sigui Trump qui acabi fent concessions humiliants, segons l'anàlisi que en fa Paul Krugman a les pàgines de *The New York Times*. Igualment important en el context inestable de la regió és el fet que les accions engegades pels EUA sota la presidència de Trump, i molt especialment, les dels darrers mesos han provocat que, tal com ho explica a *Foreign Policy*, una població iraniana de fa temps dividida ara recolzi amb fermesa un govern que havia estat debilitat per les protestes de les darreres setmanes.

Un altre front que té obert el president nord-americà és la competició ferotge amb la Xina per la hegemonia mundial. Evan Osnos planteja a la revista *The New Yorker* qui en pot sortir victoriós, moldejant així de manera decisiva el segle XXI mentre que a *Foreign Affairs*, Fareed Zakaria alerta del perill que suposaria repetir en el cas de la Xina els errors comesos durant la Guerra Freda contra la Unió Soviètica, ja que les conseqüències d'exagerar l'amenaça real soviètica van ser importants i duradores per als EUA i la resta del món.

Una altra regió del món que continua sacsejada per tensions i revoltes populars generades per la greu desigualtat social i econòmica és Amèrica Llatina i la revista *Open Democracy* dedica un llarg article a repassar els esdeveniments de 2019 a Haití, Equador, Xile, Bolívia, Colòmbia i a esbrinar quines podrien ser les seves repercussions al 2020 subratllant que el malestar de les classes mitjanes que malden per mantenir el seu estatus se suma al d'unes classes populars cada més pauperitzades. També el Brasil de Jair Bolsonaro és una font de preocupació en la mesura que, com argumenta Bruno Meyerfeld al diari *Le Monde*, seria un error considerar el president brasiler com un simple producte d'una febrada tropical que passarà aviat, ja que ha aconseguit aglutinar al seu voltant alguns dels cercles d'influència més poderosos del Brasil que li donen suport malgrat els escàndols.

En l'àmbit de la política europea, els editors de la revista *Politico* analitzen quins seran els reptes més importants que haurà d'encarar la Unió Europea al llarg de 2020. En primer lloc destaquen que en les relacions entre Europa i la Xina, ja no estarà prohibit parlar de proteccionisme en la presa de decisions polítiques de la UE ja que tot apunta a que els contractes públics deixaran d'estar oberts a les empreses xineses. Alerten també que la UE podria haver de fer front a una nova crisi financera, ja que les plaques tectòniques del sistema financer mundial estan sotmeses a fortes pressions, tot i que aquesta vegada sembla que les barreres de protecció sorgides de la crisi de 2008 podrien permetre'n una millor gestió. Això sense oblidar la realització efectiva del Brexit i les negociacions comercials posteriors que es preveuen llargues i molt complexes. En aquest context té molta rellevància la restauració del govern autònom a Irlanda del Nord després de tres anys que analitza Kathy Hayward a *The Guardian* i que suposa un punt d'inflexió important per abordar i resoldre els reptes que Irlanda del Nord haurà d'afrontar durant la propera dècada. Finalment, també caldrà estar atents a l'evolució política a la Federació Russa on el president Vladimir Putin ha anunciat canvis importants en la Constitució que previsiblement han de modificar de manera substancial l'estructura de poder. En un article a *Politico*, Alec Kuhn considera que els canvis plantejats no són més que l'instrument d'una transició que permeti a l'actual president continuar exercint el poder des d'un altre àmbit institucional encara per definir o des del Consell d'Estat, seguint així els exemples del president xinès Xi Jinping o de Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev, segons l'anàlisi feta des de *The Economist*.

A Espanya, les negociacions per investir Pedro Sánchez i la formació del nou govern espanyol han centrat l'atenció en aquest començament d'any. A *El País*, Josep Ramoneda destaca que els partits que han donat suport a la investidura han tingut la valentia de trencar l'esquema binari i abordar un canvi de marc. La qual cosa és l'única manera de solucionar els conflictes quan es fan crònics. Això dins d'un context molt tens on l'oposició de les tres dretes no ha admès la seva derrota i s'ha apressat a qualificar reiteradament el nou govern com a il·legítim, evidenciant així un greu dèficit democràtic i renunciant a homologar-se amb la dreta civilitzada europea, la que no qüestiona els resultats electorals, no deslegitima els que pensen diferent, i sap exercir una oposició dura però responsable com bé apunta Arsenio Escolar a *El Diario*. Relacionat amb això, José Antonio Martín Pallín denuncia des de les pàgines de la revista *CTXT* la situació nefasta per al prestigi de la justícia espanyola derivada de la sentència del TJUE en el cas d'Oriol Junqueras i suggereix que potser els jutges no siguin tan europeus ni tan demòcrates com diuen ja que sembla que els incomodin els espais europeus de llibertat, justícia i seguretat.

La revista *Foreign Affairs* dedica un dossier sobre l'estat actual del capitalisme i de les polítiques neoliberals que han comportant un creixement agut de les desigualtats i expliquen bona part del reguitzell de revoltes i manifestacions que s'estan produint arreu del món. En el seu article [Branko Milanović](#) argumenta que la batalla real es troba al si mateix del capitalisme, entre dos models enfrontats. D'una banda, el capitalisme dels països d'Europa occidental i Amèrica del Nord, on domina una forma meritocràtica liberal i de l'altra, el model polític del capitalisme dirigit per l'estat, com és el cas de la Xina i Rússia, que privilegia un alt creixement econòmic i limita els drets polítics i cívics individuals. Tot i la seva hegemonia, el capitalisme està en crisi i [Miatta Fahnbulleh](#) considera que per posar remei a la situació i no n'hi ha prou amb un retorn a l'agenda socialdemòcrata tradicional. La demanda generalitzada en les economies desenvolupades per a un control més local i col·lectiu dels recursos i, de l'altra el repte de l'emergència climàtica que no fa més que aprofundir les greus desigualtats ja existents, reclama noves respostes. Els que menys han contribuït a la crisi climàtica són els que més en pateixen les conseqüències i a la vegada coincideixen amb els grups i comunitats que han estat marginades i explotades històricament. Per posar-hi remei, [Abhijit V. Banerjee](#) i la premi Nobel d'economia d'enguany [Esther Duflo](#) aposten per redistribuir la riquesa per augmentar el nivell de vida, invertir en educació i assistència sanitària, millorar el funcionament dels tribunals i del sistema financer i construir ciutats més habitables per aconseguir que el creixement millori el benestar dels pobres. De manera complementària, des de les pàgines d'*Open Democracy*, Natalia Quiroga proposa reactivar des d'una economia feminista formes de sostenir la vida que permetin pensar des d'altres llocs la defensa comunitària, el control del territori, la justícia i la política comuna.

Com ja ha quedat palès, el canvi climàtic és aquí i les iniciatives per mirar de reduir el seu impacte sobre la vida i els estils de vida de les persones exigiran un esforç col·lectiu sostingut. A *The New Yorker*, Alice Hill i Leonardo Martínez-Díaz apunten que tant els governs com els agents privats hauran de repensar on i com es construeixen les infraestructures, com s'utilitzen les dades climàtiques i meteorològiques i com es mobilitzen els recursos financers necessaris per compensar possibles riscos. Paral·lelament, Anne-Cécile Robert planteja a *Le Monde Diplomatique* un altre camp de reflexió a l'entorn de la instrumentalització de la causa ecologista per part dels defensors del capitalisme verd contra la democràcia. Després dels pobres resultats aconseguits a la COP25, a la revista *Slate*, Gérard Horny defensa que les crítiques legítimes als governs s'haurien de matisar en la mesura que no tots els governs són iguals i que els progressos en la lluita contra l'emergència climàtica són més ràpids als països democràtics i que, per consegüent, la transició energètica també ha de comportar una nova concepció de la democràcia que porti aparellada un canvi en les estratègies de desenvolupament econòmic.

Nombrosos autors plantegen també les implicacions entre el canvi climàtic i les noves tecnologies i la responsabilitat que aquestes tenen en l'escalfament global. Així, Kevin Lozano alerta des de *The New Republic* que l'emergència climàtica reclama la posada en marxa d'una Internet verda que ajudi a pal·liar-ne els efectes. Un altre repte que plantegen les noves tecnologies són les implicacions ètiques de la seva aplicació, tal com formula Sarah Wild a la revista *Slate*, l'exemple de la tecnologia 3D per imprimir còpies autèntiques d'ossos humans és un camp de mines ètic. Unes repercussions ètiques d'abast més general que

també preocupen Matthew Longo a la revista *Politico* on subratlla que els que els algoritmes no estan lliures de biaixos humans i que massa sovint els amplifiquen. Per consegüent, les noves tecnologies estan redefinint la relació entre l'individu i l'estat en la mesura que la recopilació i la utilització massiva de dades no fan més que disminuir la privacitat del ciutadà.

Diari de les IDEES

Política internacional i globalització

Fred Kaplan Trump is Lurching Toward War With a Very Unqualified Team

El polítòleg i especialista en estratègia militar Fred Kaplan analitza des de les pàgines de la revista *Slate* l'escalada de la crisi entre els EUA i l'Iran després de l'assassinat del general Soleimani. Kaplan considera que podria haver-hi una sortida pacífica a la crisi amb l'ajut dels líders de Gran Bretanya, França, Alemanya i les Nacions Unides, però al seu entendre Donald Trump no triarà aquesta opció perquè, d'una banda, no és gaire afeccionat a la diplomàcia i, de l'altra, i més greu encara, al seu entorn no hi ha ningú prou capacitat per dur a terme aquesta tasca, excepte alguns pocs assessors de rang mitjà que no poden competir amb el vicepresident Mike Pence o amb el secretari d'Estat Mike Pompeo. L'autor alerta que les tensions a l'Orient Mitjà són ja massa fortes i que els principals líders implicats són massa rígids i massa propensos a calcular malament les repercussions dels seus actes. Finalment, considera que ha arribat el moment que els actors que habitualment no solen cooperar (al Congrés, a les Nacions Unides, al Pròxim Orient, etc.) s'uneixin per trobar una sortida abans no sigui massa tard.

Paul Krugman Trump the Intimidator Fails Again

Des del *New York Times* Krugman acusa el president dels EUA de ser un assetjador amb somnis de grandesa. Comenta amb ironia que les crisis internacionals sovint comporten, almenys en les primeres etapes, un suport creixent cap al líder del país. I això és exactament el que està passant. Fa poques setmanes el líder de la nació es va haver d'enfrontar a unes protestes populars tan intenses que fins i tot la seva permanència al poder semblava compromesa. Ara, l'assassinat de Qassem Suleimani ha canviat la situació, generant una onada de patriotisme que ha reforçat molt la classe dirigent. Malauradament, aquesta unitat patriòtica al voltant de la bandera no es produeix als Estats Units, on molts desconfien (amb raó) dels motius de Donald Trump, sinó a l'Iran. Dit d'una altra manera, Krugman considera que l'últim intent de Trump de coaccionar un altre país ha fallat, com tots els seus intents anteriors. En definitiva, conclou que les estratègies del president nord-americà sempre són errades i els règims que amenaça s'enforteixen més que no es debiliten, i sempre és Trump qui acaba fent concessions humiliants.

Simon Jenkins Donald Trump's belligerent threats to Iran's cultural sites are grotesque

L'amenaça de Donald Trump de destruir els monuments i jaciments arqueològics de l'antiga Pèrsia repugnen a qualsevol persona civilitzada. En aquest article l'autor planteja com és possible arribar a justificar el bombardeig de Persèpolis o de les mesquites d'Isfahan. Considera que només personalitats pertorbades els poden considerar com una amenaça per als Estats Units i que aquestes declaracions se situen en el mateix pla ètic que el vandalisme de l'Estat Islàmic a Palmyra i Mosul. D'altra banda, la destrucció de monuments i instal·lacions culturals en el transcurs d'una guerra està expressament prohibida per la Convenció de La Haia de 1954, que l'equipara als crims de genocidi, d'utilització d'armes químiques i de bombardeig estratègic de població civil. Finalment, aquests crims de guerra derivats de l'amenaça del president dels EUA només reforçarien el règim dels aiatol·lahs i bombardejar Persèpolis, per tant, no només seria grotesc, sinó que seria totalment contraproduent.

Rohollah Faghihi Killing Suleimani Has United Iranians Like Never Before

L'autor considera, con la gran majoria dels experts i analistes, que l'assassinat del general iranià Qassem Suleimani ha estat un error gravíssim que ha aconseguit reforçar la unitat de les classes dirigents iranianes força erosionada després de setmanes d'intenses protestes ciutadanes. En efecte, fins i tot entre els reformistes, Suleimani era considerat com un heroi que havia sabut mantenir-se al marge de les maniobres de la política interior del règim. Així, mentre per als EUA Suleimani era considerat com una mena de monstre, a l'Iran se'l veia com una figura heroica i políticament molt més neutre del que de vegades ha estat dit, ja que sempre va saber mantenir una línia de consens entre moderats i durs. En definitiva, la imatge heroica de Suleimani entre els iranians fa que la seva mort sigui molt més costosa per als Estats Units atès que el govern iranià debilitat per les protestes recents s'ha revifat després del seu assassinat i que una població de fa temps dividida ara recolza amb fermesa un govern contra el qual estava protestant des de feia setmanes.

Peter Beinart The Nationalism That Trump Can't See

Des de les pàgines de la revista *The Atlantic*, l'autor argumenta que l'atac amb míssils de l'Iran contra una base nord-americana situada a l'Iraq constitueix la prova irrefutable que l'administració Trump ha aconseguit una cosa extraordinària: l'assassinat en un aeroport de Bagdad del general Qassem Soleimani, el líder militar més poderós de l'Iran, ha unit el nacionalisme iranià i iraquità contra els Estats Units. També considera que si per qualsevol president dels EUA el fet de fomentar tan imprudentment el nacionalisme antiamericà constituiria un fet notable, en el cas de Donald Trump resulta especialment irònic. En efecte, cap altre president de la història moderna nord-americana no ha convertit el nacionalisme en el centre de la seva identitat política com ell ho ha fet. Cap no ho ha celebrat

amb tanta vehemència i tanta ambigüitat en el panorama internacional. Beinart es pregunta com pot ser que un president tan amatent al poder del nacionalisme a casa seva pot ignorar el seu poder a l'Iran i l'Iraq. Al seu parer la resposta, com sempre passa amb Trump, s'ha de buscar en la religió i la raça. Trump respecta, i fins i tot venera, el nacionalisme en països que ell considera occidentals i de raça blanca mentre que el denigra i el combat a qualsevol altre lloc.

James Palmer China's Monumental Year

En aquesta anàlisi de la revista *Foreign Policy* es destaquen els principals aspectes de la política de la Xina al llarg de 2019 com per exemple la seva creixent influència a les institucions internacionals, especialment les Nacions Unides. Així, les aliances diplomàtiques de Pequín amb els països africans, combinades amb la deixadesa de l'administració Trump en temes de diplomàcia, han comportat que la Xina es fes amb la presidència de la FAO en detriment de Washington. Per a l'autor, aquesta pèrdua d'influència dels EUA arrenca ja a la dècada de 1990, sota la presidència de Bill Clinton, quan va seguir el consell dels seus assessors i va recolzar l'adhesió de la Xina a l'Organització Mundial del Comerç amb l'esperança de promoure una reforma política que mai no es va produir.

Evan Osnos The Future of America's Contest with China

En un moment on, malgrat els anuncis de treves provisionals, la competició entre Washington i Pequín és cada vegada més intensa, la revista *The New Yorker* es planteja qui en sortirà victoriós, moldejant així de manera decisiva el segle XXI. L'autor apunta que en ambdós bàndols el major risc rau la ceguesa nascuda de la ignorància, la hybris o el marc ideològic. Considera que si en matèria de seguretat nacional l'Administració Trump apostés per l'estratègia predicada per Peter Navarro (un professor d'economia que es va incorporar a la campanya de Trump com a assessor) en matèria comercial, les conseqüències serien molt greus. A la vegada, si el president Xi Jinping acabés combregant amb la imatge d'una caricatura d'Amèrica decidida a excloure la Xina de la prosperitat, correria el risc de percebre els EUA com a enemic que cal eliminar i no com a adversari. Osnos suggereix que el camí més raonable és el d'una convivència molesta, fonamentada en el desig mutu de competir però no de trencar la relació. Així doncs, per evitar la catàstrofe, ambdues parts hauran d'encarar realitats que fins ara no ho han volgut veure: la Xina haurà d'acceptar la indignació general causada per la seva estratègia de control a ultrança sobre les persones, les institucions i les empreses, mentre que els EUA hauran de conformar-se amb conviure amb la presència important de la Xina en l'escena internacional, sense vendre's l'honor en benefici de guanys econòmics. En darrer terme, si la visió dominant a Washington és la del "nosaltres contra ells", de fet la realitat d'aquest segle imposa que serà més aviat un "nosaltres i ells".

Fareed Zakaria The New China Scare

En aquest article l'autor analitza el perill que representa la Xina per als EUA i quina hauria de ser la manera de contrarrestar la seva influència, prenent com a exemple els errors comesos en la lluita contra la Unió Soviètica. Està clar que la Xina és un règim repressiu que duu a terme polítiques completament antidemocràtiques com ara prohibir la llibertat d'expressió o internar les minories religioses en camps de reeducació. Al llarg dels darrers cinc anys també ha intensificat el seu control polític i l'estatisme econòmic mentre que en l'escena internacional s'ha convertit en un competidor i en alguns llocs un rival dels Estats Units. Ara bé, Zakaria considera que la qüestió estratègica essencial saber si tot això converteix la Xina en una amenaça vital per als EUA i, si això és així, com s'ha d'afrontar aquesta amenaça? En aquest sentit, recorda que les conseqüències d'exagerar l'amenaça real soviètica van ser importants i duradores: abusos interns greus durant l'època de McCarthy; una perillosa cursa d'armament nuclear; una guerra llarga, inútil i infructuosa al Vietnam; i una infinitat d'altres intervencions militars en diversos països de l'anomenat Tercer Món. L'autor considera que les conseqüències d'avaluar erròniament el repte plantejat per la Xina serien encara pitjors. En efecte, els Estats Units corren el risc de desapropiar els avantatges assolits durant les quatre dècades de col·laboració amb la Xina, empenyent Pequín a adoptar polítiques de confrontació i portant les dues grans economies mundials cap a un conflicte perillós d'escala i d'abast desconeguts que inevitablement provocaria dècades de inestabilitat i inseguretat. Finalment, avança que probablement una guerra freda amb la Xina seria molt més llarga i costosa que la va enfrontar els EUA i la Unió Soviètica, amb uns resultats molt més incerts.

Bruno Meyerfeld Brasil: Jair Bolsonaro est parti pour durer

El corresponent a Rio de Janeiro del diari *Le Monde* alerta que seria un error considerar el president brasiler Jair Bolsonaro com un simple producte d'una febrada tropical que passarà aviat, ja que això comportaria el perill de subestimar el personatge i el que representa per a una part molt important de la societat brasilera, a la vegada que significaria ignorar la profunda crisi existencial que coneix actualment el país. Meyerfeld considera que Bolsonaro podria consolidar-se al poder primer perquè ja no és un personatge marginal de la política sinó que ha aconseguit aglutinar al seu voltant alguns dels cercles d'influència més poderosos del Brasil que li donen suport malgrat els escàndols. D'altra banda, ara per ara no hi ha al Brasil cap alternativa seriosa a Bolsonaro: la dreta ha estat laminada i encara es troba en fase de recuperació mentre que l'esquerra continua fragmentada i poc present, malgrat la sortida de presó de l'expresident Lula. Finalment, posa de relleu que Bolsonaro és el mirall de la part obscura del Brasil, que molts van pensar de manera errònia que havia estat esborrada per la primera dècada dels anys 2000. Perquè Brasil també és una terra dedicada, des de l'arribada dels europeus, a l'explotació i a la destrucció implacable de la natura, i aquest país considerat com el regne de la transgressió del cos i de l'alliberament de la moral també continua sent el centre d'un obscurantisme més intolerant basat en un passat de racisme odiós, heretat de llargs segles d'esclavatge.

Democracia Abierta Movilizaciones ciudadanas y cambios disruptivos en América Latina

L'article repassa les revoltes populars que han tingut lloc a Amèrica Llatina al llarg de 2019 (Haití, Equador, Xile, Bolívia, Colòmbia) i mira d'esbrinar quines podrien ser les seves repercussions al 2020 subratllant que el malestar de les classes mitjanes que malden per mantenir el seu estatus se suma al d'unes classes populars cada més pauperitzades en un continent que presenta les desigualtats més importants del món. No obstant això, alerta de que no es pot perdre de vista que durant 2019 van ocórrer moltes més mobilitzacions al món, i que aquestes són només la punta de l'iceberg d'una frustració i d'un descontentament que exigeix $\square\square$ replantejaments profunds, des de qüestionar el paradigma de desenvolupament econòmic a qualsevol preu a la llum dels efectes de l'emergència climàtica, fins a abordar la creixent desigualtat i la manca d'esperança per a la majoria dels joves del món. Afirmar que les protestes llatinoamericanes estan entre les més contundents i representen moments decisius en la història de les joves democràcies en aquests països. Des d'*Open Democracy* volen romandre molt atents a les mobilitzacions ciutadanes, que podrien tenir continuïtat i les noves que podrien emergir, per tal de monitoritzar-ne les implicacions i els possibles avenços o retrocessos que puguin generar en les democràcies avui ja molt afeblides d'Amèrica Llatina.

Jean-Pierre Filiu Netanyahu socava la democràcia en Israel

L'autor apunta l'anormalitat que suposa el fet que el primer ministre israelià Netanyahu (que aviat serà jutjat acusat de corrupció, abús de confiança i frau) dirigeixi des de fa un any un Govern que en teoria només havia de gestionar els afers corrents però que no ha vacil·lat a prendre nombroses mesures carregades de conseqüències, sobretot pel que fa a la colonització de la Cisjordània ocupada. També destaca que mai cap dirigent israelià no havia gosat enfrontar-se amb tanta virulència als mitjans de comunicació, les institucions de justícia i les ONG, a la vegada que (i això molt abans que Trump) ha estat un dels pioners de la trivialització de les fake news. Gràcies a aquestes manipulacions ha aconseguit convèncer els seus seguidors que la seva permanència en el poder és indispensable per a la prosperitat i la seguretat d'Israel, i que els seus adversaris només intenten socavar aquesta prosperitat i aquesta seguretat. Segons aquest raonament repetit una i altra vegada, els escàndols que es multipliquen al voltant del primer ministre constitueixen doncs la prova de la seva dedicació i devoció a país. L'article conclou que quan arribi el dia en què Netanyahu hagi de deixar el poder, Israel necessitarà un llarg període d'apaivagament perquè el debat democràtic recuperi tot el seu valor.

Eva Borreguero El riesgo del mayoritarismo

Amb el pretext de posar racionalitzar els drets de ciutadania mitjançant l'actualització del registre nacional de residents i facilitar la concessió de la nacionalitat als immigrants cristians, hindús i budistes provinents de Pakistan, Bangladesh i Afganistan, el Partit

Nacionalista Hindú de Narendra Modi ha fet sortir de l'ampolla el geni de les forces sectàries. Amb aquesta nova política, l'Índia s'aparta de la senda marcada per figures universals, com Gandhi i Nehru, i s'endinsa en la lògica del majoritarisme religiós que recorre la regió, com ara a Sri Lanka i Myanmar, països de majoria budista, on la minoria musulmana és objecte de persecució i d'atacs, quan no de neteja ètnica, o encara als estats islàmics de Pakistan i Bangladesh on les minories hindú i cristiana han estat reduïdes a la marginalitat des de fa dècades.

Catalunya, Espanya i Europa

Josep Ramoneda Trencar el frontisme, guanyar complexitat

A les pàgines de *El País*, Josep Ramoneda analitza els pactes que han portat a la investidura de Pedro Sánchez com a president del govern espanyol. Assenyala que en els casos en què un conflicte es fa crònic, algú ha de tenir la valentia de trencar el simplisme de l'esquema binari i buscar fórmules per desbrossar obstacles i abordar un canvi de marc. De moment, el PSOE, Podem i Esquerra han gosat fer aquest pas que genera complexitat en la mesura que a més de l'eix identitari, reapareix l'eix dreta-esquerra. I també s'obren vies de negociació estables, a partir del reconeixement mutu entre actors que fins ara operaven com a enemics. També subratlla la dificultat de la tasca a escometre perquè si es vol canalitzar de manera duradora el conflicte, caldrà que els que ara continuen aferrats a la lògica de trinxera s'incorporin al joc. En darrer terme, la responsabilitat del nou govern i dels seus aliats és ara de convèncer els altres actors polítics que hi ha raons més que suficients per buscar espais compartits, superar desavinences i tancar ferides.

Milagros Pérez Oliva El govern a través dels jutges

L'autora afirma que l'estratègia de judicialització de la vida política espanyola portada a terme pel PP, especialment pel que fa al conflicte amb Catalunya, no hauria tingut èxit sense la col·laboració de desenes de jutges sobre els quals pesa la sospita que actuen moguts per la voluntat de defensar criteris polítics i objectius partidistes. Considera que estem davant d'una estratègia conscient i deliberada, empresa fa temps pel principal partit de la dreta, d'utilitzar l'administració judicial per garantir que podrà guanyar als tribunals les batalles que perdi en l'àmbit parlamentari o, en el seu defecte, per torpedinar la tasca de govern de l'adversari polític. Conclou que si hem arribat a aquesta situació és perquè el sistema de govern de l'Administració de Justícia ha permès que els partits majoritaris hagin tingut la potestat de decidir la composició de l'òrgan de govern dels jutges, i a través d'aquest, d'òrgans jurisdiccionals tan importants com el Tribunal Constitucional, el Tribunal Suprem i la Junta Electoral Central, tots ells protagonistes avui del futur polític del país.

José Antonio Martín Pallín El Tribunal Supremo se sale del sistema judicial europeo

L'article analitza el debat que s'ha desencadenat arran de la sentència dictada pel Tribunal de Justícia de la Unió Europea el 19 de desembre de 2019, en el cas d'Oriol Junqueras, sobre l'abast i els efectes de les resolucions de la justícia europea, quan, en l'àmbit de la seva competència, ha resolt sobre una qüestió prejudicial plantejada pel Tribunal Suprem que sense esperar la resposta va redactar una sentència condemnatòria. L'autor no pretén entrar en l'anàlisi del procediment ni de la sentència sinó denunciar dues actituds, la del jutge instructor i la de la sala que va dictar la sentència, atès que considera que se situen al marge dels compromisos internacionals assumits per Espanya i exposen la justícia espanyola al retret dels òrgans de justícia de la Unió Europea i al desprestigi i a la crítica de la comunitat jurídica europea i internacional. En darrer terme, sense perjudici de la decisió que pugui prendre en el seu moment el Parlament Europeu, Martín Pallín subratlla que ens trobem en una situació incòmoda i indesitjable per al prestigi de la justícia i que potser els jutges no siguin tan europeus ni tan demòcrates com diuen ja que sembla que els incomodin els espais europeus de llibertat, justícia i seguretat.

Steven Forti i Giacomo Russo Spena Spagna, dalla destra xenofoba alla Chiesa: ecco i nemici del governo Sánchez/Iglesias

Des de la revista *MicroMega* els autors analitzen la formació del nou govern espanyol de coalició i consideren que després de Portugal i Finlàndia, ara també Espanya ha girat a l'esquerra amb un programa de govern progressista i ambicions. Destaquen que la majoria de la qual gaudeix el nou govern format pel PSOE i Unidas Podemos és molt exigua i que ha necessitat de l'abstenció decisiva dels independentistes bascos i catalans, mentre que l'oposició ja està en peu de guerra i que el nou executiu també té en contra l'establishment econòmic, industrial i financer, l'Església i bona part dels mitjans de comunicació.

Arsenio Escolar Una derecha con déficit democrático

El dèficit de la dreta espanyola pel que fa al respecte del pluralisme polític és molt preocupant i l'autor alerta sobre els seus intents de deslegitimar tot allò que no concorda amb les seves conviccions, atemptant així contra el lliure exercici del dret a vot dels espanyols quan són cridats a les urnes. Per part de la dreta, doncs, la mateixa que en el seu dia va ser ambigua amb la Constitució i que ara pretén lliurar carnets de constitucionalisme, els escons dels representants dels altres partits són escons espuris i il·legítims, i la deslegitimació busca justificar que contra un Executiu així val tot. Per tant, als molts i greus problemes que ja pateix Espanya, se li acaba d'afegir un altre, el de les tres dretes que renunciïn a homologar-se amb la dreta civilitzada europea, la que no qüestiona els resultats electorals, no deslegitima els que pensen diferent, i sap exercir una oposició dura però responsable.

Francesc-Marc Álvaro O segunda transición o nada

L'autor aposta que el gabinet Sánchez-Iglesias completarà la legislatura, en primer lloc perquè ambdós líders són conscients que gestionen un capital d'expectatives tan sensible que el fracàs del seu projecte ensorraria els seus partits, a més d'ells mateixos. Segon, perquè l'amenaça d'una refundació reaccionària i excloent de la democràcia espanyola converteix el PSOE i Unidas Podemos en els instruments bàsics de defensa d'un sistema de drets i llibertats que connecta amb la millor cara de la transició, i aquest repte transcendeix els legítims interessos partidistes. Ara bé, també apunta que si el Govern de Sánchez no es planteja ser l'impulsor d'una segona transició, no es podrà sostenir. És a dir, si aquest executiu es limita a proposar algunes polítiques progressistes mentre tracta de contenir els cops de la dreta, no durarà. O l'etapa que ara comença és una veritable segona transició o el tàndem Sánchez-Iglesias perdrà la batalla del relat. Finalment, Álvaro defineix aquesta segona transició com allò que durant tants anys ha estat l'assignatura pendent del PSOE, és a dir, un projecte alternatiu al marc hegemònic de la dreta i no únicament en l'àmbit territorial-nacional.

Politico Europe's big problems in 2020

En termes de política europea, l'any 2019 va veure com queien diversos governs, Boris Johnson obtenia una aclaparadora victòria sobre els seus oponents amb la promesa de dur a terme el Brexit i una adolescent sueca de 16 anys exportava arreu les seves protestes mediambientals. Ara els editors de la revista *Politico* analitzen quins seran els temes més importants que caldrà tenir en compte al llarg de 2020 (Spoiler: les perspectives no són gaire bones i el Brexit encara no s'ha fet). En les relacions entre Europa i la Xina, proteccionisme deixarà de ser una paraula prohibida en la presa de decisions polítiques de la UE. Després de la sortida de Gran Bretanya, França i Alemanya conduiran ràpidament Brussel·les cap a una política industrial basada en el suport de l'Estat, la planificació central i els motors europeus, la qual cosa implicarà el vet a les compres xineses en massa a Europa i l'exclusió de les empreses asiàtiques dels grans contractes públics. Paral·lelament la UE podria haver de fer front a una nova crisi financera, ja que les plaques tectòniques del sistema financer mundial estan sotmeses a fortes pressions, tot i que aquesta vegada sembla que les barreres de protecció sorgides de la crisi de 2008 podran permetre'n una millor gestió. Pel que fa al Brexit, els analistes de la revista auguren que les negociacions comercials entre els EUA i la UE posteriors a la sortida de la Gran Bretanya seran molt dures, ja que el primer ministre Boris Johnson pressionarà per tenir més llibertat per desviar-se de les normes de la UE. Finalment, pel que fa a l'emergència climàtica, els nivells d'emissió de diòxid de carboni haurien de batre un altre rècord al 2020 i tampoc no sembla que hi haurà manera de controlar l'augment global de les temperatures.

David M. Herszenhorn et al. As crisis engulfs Middle East, EU is off the pace

Arran de l'increment de les tensions a tot l'Orient Mitjà, l'autor de l'article qüestiona el paper de la nova Comissió Europea en l'escena internacional. Amb el Pròxim Orient en estat d'ebullició i els temors a l'esclat d'un conflicte generalitzat, els líders de la nova comissió geopolítica de la UE s'han trobat amb el pas canviat. Per exemple, la presidenta de la Comissió, Ursula von der Leyen, que pretén que la UE sigui un actor més important en la política internacional, va fer el seu primer comentari públic sobre la intensificació de les hostilitats entre l'Iran i els Estats Units més de tres dies després de l'assassinat del general iranià Qassem Soleimani. D'altra banda, el silenci de von der Leyen va contrastar amb l'actitud del president del Consell Europeu, Charles Michel, que va fer unes declaracions poques hores després de l'atac nord-americà on demanava acabar amb el cicle de violència, provocacions i represàlies.

Edwige Camp-Pietrain Le parti indépendantiste écossais n'est pas prêt à un deuxième référendum

Després de sortir molt reforçada de les darreres eleccions legislatives celebrades a la Gran Bretanya, la primera ministra escocesa Nicola Sturgeon no pot renunciar al seu objectiu històric i ja ha demanat a Boris Johnson l'organització d'una nova consulta sobre la independència (tot i que el primer ministre britànic ja ha fet saber que no pensava autoritzar un segon referèndum ja que ambdós governs s'havien compromès a respectar-ne els resultats). Això no obstant, la primera ministra té com a objectiu la celebració d'aquesta consulta durant l'any 2020, abans no finalitzi el període de transició de sortida de la UE, per tal d'aprofitar també la popularitat del SNP, que des del referèndum del 2014 és el principal partit d'Escòcia a totes les eleccions. Amb tot, l'autora subratlla que els obstacles continuen sent nombrosos. L'opinió pública no ha canviat des del 2014, i la proporció de persones disposades a votar a favor de la independència no supera el 45%, malgrat el Brexit. A la vegada, el procés de sortida de la UE demostra la dificultat de deixar una uni, fins i tot si és menys integrada que el Regne Unit. Les dades econòmiques també són menys favorables que el 2014. El govern escocès ja no pot confiar en els hidrocarburs per finançar un estat independent, però no vol abandonar aquesta font de finançament, tot apostant per les energies renovables, amb el risc de difuminar la seva imatge. Tot i la seva voluntat de posar en marxa noves polítiques socials en una Escòcia independent, Sturgeon ha hagut d'admetre la necessitat de controlar la progressió de la despesa per evitar eixamplar el dèficit públic. Finalment, també ha confirmat el seu desig de mantenir la lliura, la qual cosa planteja la qüestió de l'autonomia del nou estat independent respecte del seu veí o, fins i tot, de la seva capacitat d'adherir-se a la UE.

Kathy Hayward Now Stormont is back, Northern Ireland has hope once again

L'article analitza la restauració del govern autònom a Irlanda del Nord després de tres anys, des que l'assemblea i l'executiu de Stormont es van ensorrar al gener del 2017 a causa de la mala gestió pert part del DUP (Democratic Unionist Party) de diferents escàndols financers. Des de llavors, la província ha estat dirigida per funcionaris que han hagut d'afrontar una

greu crisi del sistema sanitari, l'impacte de les polítiques d'austeritat i la inseguretat social i econòmica relacionada amb el Brexit. L'autora atribueix el canvi a la sobtada pèrdua d'influència del DUP a Westminster causada per l'acaparadora victòria dels conservadors de Boris Johnson, la qual cosa ha obligat el principal partit d'Irlanda del Nord a traslladar el focus cap a Stormont com a lloc on exercir el poder polític. A la vegada, les imminents eleccions a la veïna República d'Irlanda també han estat un incentiu addicional perquè el Sinn Féin utilitzi Stormont per demostrar les seves credencials com a soci de govern respectable. En definitiva, si bé el retorn de l'assemblea i de l'executiu no és suficient per si mateix per abordar i resoldre els reptes que Irlanda del Nord haurà d'afrontar durant la propera dècada, no deixa de ser un punt d'inflexió important.

Alec Luhn How Putin plans to stay on

El primer ministre de Rússia, Dmitri Medvedev, ha anunciat per sorpresa la dimissió en ple de Govern després que el president de país, Vladímir Putin, hagués anunciat durant el seu discurs anual, davant de les dues Cambres de Parlament, canvis importants en la Constitució que previsiblement han de modificar de manera substancial l'estructura de poder. Des de *Politico*, el periodista Alec Luhn destaca que Putin proposés celebrar un referèndum –que seria el primer des de 1993– per introduir canvis a la Carta Magna amb l'objectiu d'afeblir el seu successor. En efecte, Putin acaba el seu mandat com a president de Rússia el 2024, i segons marca la mateixa Constitució, no podrà presentar-se de nou. Els canvis que acaba d'anunciar enfortiren el paper de les dues cambres, atès que serien els diputats els encarregats de proposar i triar el primer ministre, en lloc de simplement ratificar el candidat proposat pel president. Ara bé, l'autor considera que els canvis plantejats no són més que el fruit d'una tàctica provisional per utilitzar la Carta Magna com a instrument d'una transició que permeti a l'actual president continuar exercint el poder des d'un altre àmbit institucional encara per definir.

The Economist How Vladimir Putin is preparing to rule for ever

A *The Economist* s'analitzen els canvis constitucionals anunciats per Vladimir Putin com una clara estratègia per perpetuar-se en el poder, per exemple des del Consell d'Estat, seguint així els precedents recents establerts pel president xinès Xi Jinping o el de Kazakhstan, Nursultan Nazarbayev. L'autor també considera que els detalls de l'operació no importen gaire en la mesura que, al seu parer, Rússia és una dictadura que es disfressa com a democràcia, on els èxits electorals de Putin s'han degut a molt a anys de creixement econòmic (que ara ha estat frenat per la corrupció, la fi de la inflació dels preus del petroli i les sancions occidentals després de l'annexió de Crimea el 2014) i la popularitat de la seva estratègia de posada al dia de l'era imperial soviètica. Amb tot, argumenta que la base del poder de Putin resideix sobretot en el control de la televisió, en els entrebancs i amenaces exercides sobre els candidats de l'oposició, en la cooptació dels partits opositors i en les detencions i la intimidació continuada sobre els opositors.

Karolina Wygura i Jaroslav Kuisz Populists understand the power of human emotion. Europe's liberals need to grasp it, too

Els autors analitzen perquè la batalla política posterior a la caiguda del Mur de Berlín l'any 1989 ha estat guanyada pel populisme antiliberal. Segons el relat ordit per Jarosław Kaczyński, Viktor Orbán i els seus partidaris, la transformació democràtica d'Europa central i oriental ha resultat ser un frau, la democràcia liberal, una il·lusió i la integració amb la UE una forma d'ocupació exterior del mercat nacional. Els populistes antiliberals, a l'empara de la seva cobertura retòrica, estan desmantellant alhora l'estat de dret i les institucions independents. Els populistes acostumen a centrar-se només en els inconvenients de tot el que s'ha produït després de 1989 i els autors es pregunten perquè han estat tan eficaços a l'hora d'imposar la seva interpretació dels esdeveniments que han tingut lloc al llarg dels darrers 30 anys. Consideren que en un moment en què els líders populistes estan al poder en altres parts del món, inclosos els Estats Units, és molt important esbrinar les raons de l'èxit del populisme antiliberal. Des del seu punt de vista, cal centrar-se en un aspecte de la naturalesa humana que no s'explora prou en l'anàlisi política: les emocions i, en particular, el sentiment de pèrdua. Si bé Europa central i oriental ha registrat un creixement econòmic extraordinari en gairebé tots els sectors des de la fi del comunisme, els canvis, quan es produeix de manera tan ràpida i profunda, també poden suposar una gran pèrdua per a l'individu. No només en termes de desaparició de llocs de treball sinó en un aspecte més profund, un sentiment de pèrdua relacionat amb un micromón de relacions segures i estables, la identitat i la sensació de seguretat.

Democràcia, diversitat i cultura

Enzo Traverso El tortuoso camino de la libertad

A la revista *La maleta de Port Bou*, l'historiador italià Enzo Traverso reflexiona sobre els camins de la llibertat partint del fet que pensar la llibertat i historitzar-la són dues coses diferents i potencialment divergents. Existeixen moltes genealogies de la llibertat, i això no només es deu a la diversitat de les històries de la llibertat, sinó també a la pluralitat de les concepcions de la llibertat. Quan es contempen des d'un punt de vista marxista o des d'un punt de vista liberal clàssic, els camins de la llibertat se separen espectacularment. De fet, «llibertat» és sens dubte una de les paraules més ambigües i polisèmiques del nostre lèxic polític. Tothom la reivindica, però ningú no li atorga el mateix significat. Per consegüent, l'important és com la definim. A tall de conclusió, argumenta que d'una banda és possible establir una distinció conceptual entre llibertat i alliberament, però que ambdues no es poden entendre històricament sense tenir en compte la seva relació simbiòtica. De l'altra, no hi ha llibertat sense alliberament de la necessitat, és a dir sense emancipació social. Altrament, la llibertat consisteix simplement en uns privilegis determinats, exactament tal com es concebia al segle XIX, quan s'oposava a la democràcia. L'embolic entre la llibertat i la igualtat és el moll de la identitat de l'esquerra, i constitueix la línia divisòria entre els conceptes de llibertat de l'esquerra i de la dreta.

Gabriele Giacomini Perché il populismo digitale minaccia la democrazia

Davant de l'auge del discurs populista a les xarxes socials, l'autor considera que la democràcia és molt més que no la simple legitimitat popular, necessària però no suficient: és un conjunt de normes i institucions que promouen, per exemple, els drets humans, la llibertat de premsa, la ciència, la independència del poder judicial. Subratlla que totes elles són coses que no es poden votar (o millor dit no s'haurien de poder votar) amb un simple clic distret sobre el telèfon intel·ligent, perquè es tracta de condicions prèvies indispensables, valors superiors, fins i tot, als temes econòmics. I això és el que Giacomini ens convida a recordar, perquè el populisme existeix i actua, i no només digitalment, entre nosaltres.

Serge Halimi De Santiago à Paris, les peuples dans la rue

Arran de les protestes populars que s'estan produint des de fa mesos arreu del món (Xile, Colòmbia, Haïtí, Líban, Iraq, Iran, Hong Kong, Catalunya, França), l'autor es pregunta si estem assistint a la tercera o quarta onada de protestes massives contra l'ordre neoliberal i els seus governants, a la vegada que sembla que el poder polític és incapaç de restaurar la situació, fins i tot quan recorre a la repressió violenta. També assenyala que tot i que des de fa trenta anys cap reforma estructural essencial codificada pel neoliberalisme (lliure comerç, mercat únic, privatitzacions, desregulació financera) no ha estat contestada per una alternança electoral, els moviments populars dels darrers mesos ja poden mostrar un balanç de victòries afalagador: un règim ha caigut (Sudan), primers ministres han hagut de dimitir (Líban i Iraq), un president desconcertat ha estat incapaç de presentar-se a la reelecció (Algèria); noves constitucions aviat podrien derogar antigues disposicions (la de Xile s'ha de tornar a redactar de cap a peus). Però, sobretot, l'autor apunta al sorgiment d'una nova generació, massa sovint condemnada a amortitzar el seu préstec d'estudiant, a viure en precarietat i a poder esperar només una jubilació mutilada i un entorn mediambiental degradat, i que ara descobreix el combat col·lectiu, la solidaritat i la victòria. El futur continua obert, és clar, però aquesta experiència compartida per desenes de milions de manifestants que ara se senten més forts i dignificats, garanteix que cap govern ja no podrà oferir al neoliberalisme l'esperança d'un retorn a la normalitat.

Cas Mudde The 2010s' grim legacy: the decade of the far right

L'article repassa com en només deu anys, els polítics, els partits i les idees d'extrema dreta s'han convertit en un dels eixos principals de la política a diferents països. L'autor considera que aquest canvi polític és en gran part la conseqüència retardada dels canvis demogràfics, econòmics i socials que van seguir l'11-S, quan el focus del debat polític a molts països va passar dels temes socioeconòmics als socioculturals. Fins i tot la greu crisi econòmica de 2008 només va canviar provisionalment això. Un cop passada, la immigració i la seguretat han substituït ràpidament l'austeritat i la desigualtat econòmica com a qüestions definidores del debat polític. Mudde alerta del perill per a la democràcia que comporta el fet

que si fins ara els partits de la dreta tradicional han aconseguit mantenir-se ha estat al preu de radicalitzar el seu discurs i el seu programa sobre la base dels programes de les dretes radicals. Si això continua així, l'única manera de mantenir els èxits electoral serà de transformar-se al seu torn en partits de dreta radical, com ja ha estat el cas a Hongria, Israel i els Estats Units. Per tant, l'única altra manera de sobreviure com a partits conservadors i democràtics serà, a parer de l'autor, recuperar programes democràtics conservadors i democristians que no perjudiquin el sistema i els valors democràtics liberals. Conclou que tot i que ara ara per ara encara siguin una minoria, un nombre creixent de polítics de la dreta tradicional comencen a entendre que, en lloc d'haver utilitzat l'extrema dreta és l'extrema dreta qui els ha utilitzat.

Israel Butler i Eefje DeKroon Three reasons why rights and climate activists should fight populists together

Sense un planeta habitable no hi ha vida humana i, per consegüent, no hi ha drets humans. Els activistes que promouen els drets humans i els que defensen el medi ambient s'enfronten, doncs, a un problema compartit: la destrucció del planeta, amb totes les injustícies que l'acompanyen. Els que menys han contribuït a la crisi climàtica són els que en patiran més les conseqüències i també es dona el cas que es tracta de grups i comunitats que han estat marginades, vulnerables i explotades històricament. Fins ara, les organitzacions de defensa del medi ambient i les de defensa dels drets humans han actuat com si les dues lluites fossin compartiments estancs. Però per a les autores està clar que necessitem una solució compartida per tal de construir un futur just i sostenible i n'apunten tres raons. En primer lloc, lluitem contra un enemic comú com ho demostra el fet que els populistes tinguin el mateix criteri i uneixin esforços sobre aquestes dues qüestions. Segon, es tracta de dues lluites complementàries ja que els dos tipus d'organitzacions poden aprendre de les experiències de l'altra. Finalment, cal ser conscients que no podem salvar el nostre planeta sense un nou contracte social i això requereix un canvi sistemàtic del funcionament de les nostres societats, incloent-hi la redistribució de la riquesa i del poder entre rics i pobres, la fi del consumisme, la fi del capitalisme i una participació democràtica autèntica.

Joshua Rothman The Equality Conundrum

A les pàgines de *The New Yorker*, l'autor reflexiona sobre el tema de la igualtat plantejant que si bé tothom està d'acord en què la desigualtat és dolenta, no està tan clar que hi hagi un consens sobre quin tipus d'igualtat és bona i desitjable. Rothman considera que les frustracions i les complexitats de l'igualitarisme reflecteixen la complexitat oculta de la igualtat. Sembla senzill i evident defensar-la, com si n'hi hagués prou amb proclamar els beneficis de la seva existència. Però assolir-la requereix la voluntat de detectar, analitzar i triar entre moltes concepcions diferents del que és correcte, una mena d'igualitarisme moral. Conclou dient que fins i tot la mateixa igualtat, com a ideal, és insuficient.

Zoë Carpenter This Was the Decade of Feminist Uprisings in Latin America

L'autora apunta que un dels desenvolupaments més destacables i significatius de l'última dècada a Amèrica Llatina ha estat el sorgiment d'un moviment feminista de base que ha posat la política de gènere en el centre del debat públic. Recorda que la mobilització va sorgir primer com a resposta als nivells cada cop més importants de femicidi i altres formes de violència de gènere, i posteriorment va encarar reptes com ara les lleis d'avortament de la regió, que són de les més restrictives del món. Començant a l'Argentina, el moviment es va estendre després a Xile, Equador, Mèxic i altres països. Però malgrat algunes victòries concretes, molts dels seus objectius legislatius continuen sense realitzar-se, i les activistes feministes de tota la regió s'enfronten ara a un retorn important de la dreta. Amb tot l'autora alerta que la misogínia no és exclusiva de la dreta: diversos líders d'esquerres a Amèrica Llatina han estat històricament hostils als drets de les dones i, per tant, les feministes saben que és necessària una mobilització continuada independentment de qui estigui al poder.

Claire Levenson 'Qu'est-ce qu'une femme?', la question qui oppose activistes trans et féministes radicales

L'article tracta d'entendre el debat molt intens que està tenint lloc entre feministes radicals i activistes trans, especialment als Estats Units, Canadà i Anglaterra, ja que algunes activistes es neguen a acceptar que un sentiment d'identitat de gènere sigui suficient per determinar qui és una dona. Un dels aspectes principals que centra els debats és en quina mesura si una persona nascuda home pot definir-se dona, per tant determinant el seu propi gènere i sol·licitar l'accés a determinats espais o serveis, això comporta que els drets de les persones trans representen una amenaça per als drets de les dones. El fet és que si per al moviment trans, ser dona (o home) és una qüestió de percepció personal, per a les feministes radicals és una condició material. Des d'aquesta posició, una feminista crítica de gènere com Holly Lawford-Smith conclou que les persones trans mereixen tenir tots els drets i proteccions legals necessaris però que seria molt més lògic que aquestes proteccions legals es concedissin segons la seva condició de persona trans, no segons la de la dona. Ara bé, l'autora considera que defensar aquesta posició teòricament lògica significa a la pràctica l'exclusió de persones trans. De fet, si les dones trans no són reconegudes com a dones, seran excloses d'espais reservats a les dones, per exemple els refugis per a dones víctimes de violència domèstica, presons o lavabos separats. Conclou que s'han de qüestionar les idees de les crítiques feministes del gènere, ja que algunes de les seves posicions condueixen de fet a l'exclusió de les persones trans i a la negació de la seva experiència.

Elena Losada De mujeres y pistolas. La revisión de los estereotipos de la novela criminal

L'autora de l'article procedeix a una revisió dels estereotips de la novel·la criminal aprofitant

l'auge sense precedents d'aquest gènere durant les dues primeres dècades del segle XXI, a la vegada que suggereix relacionar el retorn al realisme i al present que implica aquest canvi de preferències literàries amb la crisi econòmica de 2008 perquè, tot i que el boom de la literatura criminal va començar una mica abans, va aconseguir el seu màxim nivell de popularitat en els anys més durs d'aquesta crisi. Després de procedir al seu estudi, Losada conclou que la narrativa criminal d'autoria femenina a Espanya no és un fenomen marginal, sinó que s'inclou en proporció adequada al boom dels últims anys i presenta als lectors un mosaic de canvis socials rellevants en els estereotips de gènere, especialment en les relacions entre dona i poder. A la vegada, les autores han ampliat també els temes habituals del gènere incloent-hi crims socials, com el maltractament, el tràfic de dones i les violències individuals i estructurals sobre la infància. En definitiva, nous temes, nous personatges i també un nou llenguatge per narrar els crims eterns i la maldat humana.

Economia, benestar i igualtat

Abhijit V. Banerjee and Esther Duflo How Poverty Ends

Els economistes han esmerçat molt esforços a estudiar les relacions entre desenvolupament i pobresa, i els autors de l'article assenyalen que encara no s'ha pogut esbrinar per què algunes economies s'expandeixen i d'altres no. No hi ha una fórmula clara per al creixement. Si mai hi ha un fil comú, és que el creixement més ràpid sembla que prové de la reassignació de recursos anteriorment mal assignats, és a dir, d'aportar capital i mà d'obra al seu ús més productiu. Malgrat tot, els economistes han entès que les transicions són una part important encara que no prou estudiada de la història del creixement. Un dels principis fonamentals de la teoria del creixement tradicional era que les transicions eren poc importants, ja que les forces del mercat asseguraven que els recursos es proporcionessin de manera senzilla i ràpida per al seu ús més productiu. Però aquest supòsit sovint és fals. En una economia determinada, les empreses productives i no productives coexisteixen i els recursos no sempre flueixen per al seu millor ús. Això és particularment cert als països en vies de desenvolupament, on molts mercats, com ara el de crèdit, la terra o la mà d'obra, funcionen malament. Sovint, el problema no és tant que el talent, la tecnologia i el capital no estiguin disponibles, sinó que sembla que l'economia no els utilitzi prou bé. La millor aposta, per tant, per a un país en desenvolupament és intentar augmentar el nivell de vida amb els recursos que ja té: invertir en educació i assistència sanitària, millorar el funcionament dels tribunals i els bancs i construir millors carreteres i ciutats més habitables. La mateixa lògica val per als responsables polítics dels països rics, que haurien d'invertir directament en l'augment del nivell de vida dels països més pobres. A falta d'una poció màgica per al desenvolupament, la millor manera de transformar profundament milions de vides no és intentar impulsar en va el creixement sinó centrar-se en allò que se suposa que el creixement ha de permetre millorar: el benestar dels pobres.

Branko Milanović The Clash of Capitalisms

Dins del dossier que *Foreign Affairs* dedica al futur del capitalisme, l'economista Branko

Milanović reflexiona sobre la victòria d'un sistema econòmic que ha vingut per quedar-se i no té competidor. Les societats de tot el món han adoptat l'esperit competitiu i adquisitiu propi del capitalisme, sense el qual els ingressos disminueixen, la pobresa augmenta i el progrés tecnològic s'alenteix. Considera, doncs, que la batalla real es troba al si mateix del capitalisme, entre dos models enfrontats. D'una banda, el capitalisme dels països d'Europa occidental i Amèrica del Nord, on domina una forma meritocràtica liberal d'un sistema que concentra la gran majoria de la producció al sector privat, permet l'ascens social i tracta de garantir oportunitats per a tothom mitjançant mesures com l'escola gratuïta i els impostos sobre successions. De l'altra, el model polític del capitalisme dirigit per l'estat, com és el cas de la Xina, Rússia i determinats països asiàtics i africans, que privilegia un alt creixement econòmic i limita els drets polítics i cívics individuals.

Joseph Stiglitz et al. The Starving State. Why Capitalism's Salvation Depends on Taxation

Durant mil·lennis, els mercats no s'han desenvolupat sense l'ajut de l'estat i la majoria dels economistes emfatitzen el paper de l'estat en el subministrament de béns públics i en la correcció dels fracassos del mercat. Segons els autors, cap mercat no pot sobreviure amb èxit sense la base d'un estat fort i que funcioni, tot i que actualment aquesta senzilla veritat tendeix a oblidar-se. Per exemple als Estats Units, els ingressos fiscals totals pagats s'han reduït des del 32% aproximadament el 1999 a aproximadament el 28 per cent actual, un descens únic en la història moderna entre les nacions riques. Però no es tracta només de les empreses que es dediquen a evitar impostos: entre els super rics esquivar els impostos ha esdevingut un esport de competició i es calcula que el 8% de la riquesa financera privada del món està oculta en paradisos fiscals. Si això no se soluciona comportarà que cada vegada la riquesa es concentri en un nombre menor de persones, i que disminueixin cada cop més les aportacions de les institucions estatals que presten serveis públics als ciutadans. El resultat no seria només augmentar la desigualtat en les societats, sinó també una crisi i una ruptura de la mateixa estructura del capitalisme, en la capacitat de funcionament dels mercats i la distribució dels seus beneficis. En definitiva, permetre als estats recaptar la seva part justa d'ingressos en forma d'impostos no significaria entrar en una era distòpica dirigida per govern opressiu, sinó que l'enfortiment de l'estat permetria al capitalisme prendre un millor rumb cap a un futur en què els mercats funcionin en interès de les societats que els creen i en els quals els beneficis de l'activitat econòmica no es restringeixin a una petita elit.

Robert Sweeney Financial capitalism is here to stay, but in what form?

L'autor considera que no és exagerat afirmar que la financiació ha estat un dels canvis definitius en l'estructura de les economies capitalistes durant les darreres quatre dècades, ni que això ha provocat un intens debat al si de les forces d'esquerra i progressistes. Tot i l'interès de les discussions sobre quin és el paper del sector financer en el món actual o la seva mida adequada, i com es pot utilitzar per afrontar l'amenaça del canvi climàtic, Sweeney considera que els economistes crítics, els analistes i els responsables polítics s'han

equivocat en moltes de les seves anàlisis. Afirmar que s'han de fer esforços per frenar el creixement d'aquest procés de financialització, així com per frenar el creixement del treball de serveis amb poca remuneració a costa de llocs de treball ben pagats. Però de la mateixa manera que hi ha poques possibilitats de tornar als dies en què la fabricació suposava una proporció molt elevada de l'ocupació, a causa de l'automatització i altres novetats, un sector financer més gran es planteja com una característica permanent del món socioeconòmic. Potser el desenvolupament més important dels països europeus ha estat la financialització de l'habitatge, una tendència a llarg termini que de nou ha tornat a agafar volada després de la crisi. Conclou que basar la política en la idea que l'augment de l'impacte del món financer és simplement una excrescència neoliberal perjudica els intents d'elaborar propostes alternatives.

Miatta Fahnbulleh The Neoliberal Collapse

El capitalisme està en crisi i aquesta constatació que fins fa poc es limitava a l'esquerra ara ja ha estat assumida per tot l'espectre polític en les economies avançades. Els economistes, els responsables polítics i els simples ciutadans han vist com el neoliberalisme que propugnava un creixement basat en la fe en els mercats lliures, la desregulació i la reducció de l'estat, i que ha dominat les societats occidentals durant els darrers 40 anys ha arribat al seu límit. La desigualtat sempre ha estat una característica de les societats capitalistes, i la gent ha estat disposada a tolerar-la sempre que sentissin que la seva qualitat de vida millorava, les seves oportunitats d'ascens social s'expandien i que els seus fills viurien millor que ells. Però ara que això ha deixat de funcionar ha crescut la percepció que el sistema és injust i que no funciona en interès de la majoria de la gent. Ara bé, l'autor considera que per posar remei a la situació no seria suficient amb un retorn a l'agenda socialdemòcrata de l'època de la postguerra. En primer lloc, perquè la importància de l'autoritat central i de la propietat estatal d'aquell període es contraposa a la demanda generalitzada en les economies desenvolupades per a un control més local i col·lectiu dels recursos. Però potser més important encara, ara és vital fer front a un repte que els models socialdemòcrates de postguerra no havien tingut en compte: l'amenaça que suposa el canvi climàtic i la degradació ambiental.

Natalia Quiroga Díaz Hacia una economía feminista emancipadora

A tota Amèrica Llatina les feministes estan lluitant al costat dels moviments indígenes, camperols i afrodescendents per crear una economia per a la vida. Dins d'aquest context, l'autora argumenta que quan pensem que l'economia feminista és clau, connectem lluites socials de llarga durada amb la crítica que fa el feminisme a la manca de reconeixement de la feina realitzada per les dones, principalment en els àmbits domèstic i de cures, perquè és la feina més invisible tot i constituir la base per a la reproducció de la força laboral com a condició indispensable per al funcionament de sistema productiu. No obstant això, subratlla que cal connectar el que passa sobretot a l'interior de les llars amb el que passa a nivell de la societat i en els territoris. També destaca els nombrosos atacs que es produeixen contra

dones líders a Amèrica Llatina perquè les formes d'autoritat que aquestes dones representen desafien els fonaments del model extractivista i desenvolupista. Desemmascaren el mite de el progrés i fan explícit el projecte de mort i desarrelament que en el fons comporta. Conclou que els pobles indígenes, els agricultors, els camperols i els sectors populars han estat inventant, durant segles, formes de mantenir la vida en els seus propis territoris, contra el neoliberalisme, el racisme i el colonialisme. En definitiva, aquestes formes de sostenir la vida ens permeten pensar des d'altres llocs la defensa comunitària, el control del territori, la justícia i la política comuna també per a les dones.

Sostenibilitat i canvi climàtic

Alice Hill i Leonardo Martínez-Díaz Adapt or Perish. Preparing for the Inescapable Effects of Climate Change

El canvi climàtic és aquí i les iniciatives per mirar de reduir el seu impacte sobre la vida i els estils de vida de les persones exigiran un esforç col·lectiu sostingut. En aquest article els autors apunten que tant els governs com els agents privats hauran de repensar on i com es construeixen les infraestructures, com s'utilitzen les dades climàtiques i meteorològiques i com es mobilitzen els recursos financers necessaris per compensar possibles riscos. En darrer terme, els polítics, els líders empresarials i la població en general hauran de preveure i adaptar-se a un planeta diferent del que han conegut i posar en marxa nous sistemes que puguin assegurar la supervivència, la salut i la prosperitat en un món amb temperatures cada cop més elevades.

Elizabeth Kolbert What Will Another Decade of Climate Crisis Bring?

L'autora d'aquest article publicat a la revista *The New Yorker* en un moment on els incendis estan tenint conseqüències catastròfiques per a Austràlia considera que cada dècada és conseqüent a la seva manera amb la seva manera de funcionar, i que en aquest sentit la que acabem d'iniciar tindrà unes conseqüències més o menys permanents. Les emissions mundials de CO₂ són tan altes –el 2019 van assolir un nou rècord de quaranta-tres mil milions de tones mètriques– que deu anys més al mateix ritme constituïrien un autèntic cataclisme. Si no es redueixen radicalment les emissions, un augment de dos graus centígrads serà gairebé ineludible cap al 2030, la qual cosa comportaria la desaparició dels esculls de corall del món, la inundació de la majoria de les nacions insulars situades a nivell del mar, unes onades de calor incessants, incendis i misèria per a milions –o potser fins i tot milers de milions de persones.

Anne-Cécile Robert Au nom de l'urgence écologique

Cap líder o decididor públic o privat ja no pot ignorar el repte climàtic. Ara bé, aquesta victòria ideològica del moviment ecologista s'ha de traduir, naturalment, en mesures

concretes per no quedar en un no-res. Però a parer de l'autora, aquesta circumstància també obre un altre camp de reflexió, a causa de la seva instrumentalització contra la democràcia per part dels defensors del capitalisme verd. En aquest sentit, subratlla que una idea força popular actualment afavoreix la instrumentalització reaccionària (ademocràtica i asocial) de la qüestió ecològica: aquella segons la qual els éssers humans són inherentment dolents. Sense entrar en una discussió filosòfica sobre l'existència d'una naturalesa humana, l'autora considera que cal esbrinar si l'ésser humà és responsable –pel simple fet que és un Homo sapiens depredador– del canvi climàtic, o també ho és, per exemple, la cultura industrial que s'ha imposat en detriment d'una cultura camperola més en fase, amb la natura. En definitiva, els pensadors progressistes, especialment els de la Il·lustració, van destacar pel seu optimisme pel que fa a la capacitat de millorar els éssers humans, sobretot a través de l'educació i el pensament crític. En canvi, els pensadors reaccionaris van desafiar qualsevol idea de progrés i van desenvolupar una visió pessimista de l'home, irreparablement calculador i egoista.

Gérard Horny Le plus efficace pour lutter contre le changement climatique? La démocratie!

Després dels resultats decebedors de la COP25 celebrada a Madrid el propassat mes de desembre, els militants i organitzacions de defensa del planeta han acusat els governs de traïr el poble però l'autor considera que aquesta crítica s'hauria de matisar en la mesura que no tots els governs són iguals i que els progressos en la lluita contra l'emergència climàtica són més ràpids als països democràtics. Un bon exemple n'és la Unió Europea, amb el seu projecte de pacte verd en què només Polònia no vol participar, i també és a Europa on els tribunals han ordenat a un estat, els Països Baixos, a intensificar els seus esforços per reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle. De fet, quan mirem la llista de països que s'oposen a un canvi en la política ambiental, veiem que gairebé sempre són països on l'opinió pública té problemes per expressar les seves demandes i on la informació circula més malament. L'autor conclou que la transició energètica és molt més que la transició de l'ús de combustibles fòssils cap a les energies renovables: es tracta d'una nova concepció del desenvolupament econòmic que els líders polítics només emprendran amb decisió si el seu electorat els anima a fer-ho. I això significa apostar decididament, també, per la democràcia.

George Monbiot Lab-grown food will soon destroy farming -and save the planet

L'autor destaca que els científics ja estan començant a substituir els conreus i el bestiar per aliments elaborats amb microbis i aigua, la qual cosa pot ser una de les principals solucions a les repercussions de la producció agrícola sobre l'emergència climàtica. Aquest nou tipus de producció permetria un subministrament d'aliments molt més estable i fiable que es pot cultivar a qualsevol lloc, fins i tot en països sense terres de conreu, i podria ser fonamental per acabar amb la fam al món. Ara bé, també apunta a l'existència d'un entrebanc important: el xoc entre els interessos del consumidor i del productor. Molts milions de persones que treballen en l'agricultura i en la transformació d'aliments acabarien perdent la

feina i com que els nous processos són tan eficients, els llocs de treball que crearien no compensarien l'ocupació que destruirien. També alerta que durant els propers anys ho podríem perdre gairebé tot, ja que magnífics hàbitats com els boscos tropicals de Madagascar, Papua i Brasil són tallats per produir bestiar, soja o oli de palma. Avançar temporalment cap a una dieta basada en plantes amb el menor impacte possible podria ajudar-nos a comprar el temps necessari per preservar espècies i hàbitats naturals mentre maduren aquestes noves tecnologies.

Innovació, ciència i tecnologia

Mark Scott In 2020, global 'techlash' will move from words to action

A les pàgines de *Politico* Mark Scott desvetlla quins seran els principals desenvolupaments en matèria de polítiques europees sobre noves tecnologies durant l'any 2020. En primer lloc, considera que les tensions entre els EUA i la UE permetran que la Xina continuï avançant en aquest sector. Ja és la segona economia més gran del món i, possiblement, l'únic país que pot competir amb les grans empreses de Silicon Valley. Així doncs, Pequín reclamarà que tothom consideri que la seva versió d'internet és la veritable visió de futur. En segon lloc, la Unió Europea intentarà incrementar el seu poder regulador ara que les seves noves normes de privacitat s'han convertit de facto en un estàndard mundial. Tercer, malgrat les darreres actuacions més agressives sobre la fiscalitat de les grans empreses tecnològiques, aquestes continuaran pressionant per reduir les possibles multes i exigint que canviïn les normes de funcionament fiscal que no els són favorables. Finalment, l'autor afirma que convindrà repensar la política digital i les regles de competència per tenir en compte l'ús de les dades Big Tech, així com un reconeixement que la desinformació en línia només es pot afrontar mitjançant una combinació d'estàndards de privacitat reforçats, proteccions en línia del consumidor i canvis en les normatives electorals.

Kevin Lozano Can the Internet Survive Climate Change?

Aquest article alerta que l'emergència climàtica reclama la posada en marxa d'una Internet verda que ajudi a pal·liar els efectes de l'escalfament global. En efecte, tots els llocs web requereixen una font d'energia i, en un sistema econòmic global, això significa que depenen majoritàriament de combustibles fòssils, i per tant més contaminació. Fins i tot les activitats més bàsiques d'internet comporten despeses energètiques importants: per exemple, el streaming d'una hora de Netflix per setmana requereix més electricitat que el consum anual de dos nous refrigeradors. Lozano avança que aquesta Internet verda podria ser més lenta, però que també estaria més orientada cap als ciutadans i més heterogènia. També suggereix que l'internet global s'està fracturant i que potser això no sigui dolent, atès que l'internet global actual no es governa de manera coherent. El que té una importància vital és que la gent tingui un control més democràtic sobre la seva pròpia experiència d'internet. En aquest sentit considera que és bàsic construir la nostra pròpia infraestructura i prendre decisions sobre governança i disseny que es basin en principis d'equitat i

resiliència.

Matthew Longo Your body is a passport

Més aviat del que creiem, el nostre cos es convertirà en el nostre passaport. Els escaneigs de retina i d'iris així com les càmeres especials que identifiquen un individu per la seva postura i la seva manera de caminar substituiran el passaport que hem conegut fins ara. L'autor assenyala que si la desaparició del passaport tradicional no fos més que una altra transició del paper cap al digital, això no comportaria cap problema. Però el fet és que els governs utilitzen cada vegada més les dades biomètriques dels ciutadans de manera opaca la qual cosa deixa la porta oberta a tot tipus d'abusos. D'altra banda, també cal tenir en compte que els algoritmes tampoc no estan lliures de biaixos humans i que massa sovint els amplifiquen. Per consegüent, les noves tecnologies estan redefinint la relació entre l'individu i l'estat en la mesura que la recopilació i la utilització massiva de dades no fan més que disminuir la privacitat del ciutadà.

Sarah Wild The Ethical Dilemmas Surrounding 3D-Printed Human Bones

Fa deu anys, la majoria de la gent no podia utilitzar la tecnologia 3D per imprimir còpies autèntiques d'ossos humans. Avui, amb una impressora 3D i escaneigs digitals d'ossos reals, és possible crear un nombre il·limitat d'ossos de rèplica a un preu relativament assequible. La tecnologia permet cada cop més als investigadors elaborar repositoris de dades sobre els ossos, que poden utilitzar per millorar els procediments mèdics, fer un mapa de com han evolucionat els humans i, fins i tot, ajudar a mostrar als tribunals com va morir algú. Ara bé, l'autor argumenta que la proliferació d'ossos replicats també planteja un dilema ètic que, abans de l'arribada de la impressió 3D fàcilment accessible, només es limitava a col·leccions museístiques que contenien esquelets de dubtosa procedència. Actualment, les lleis que regulen com es poden obtenir i fer servir restes humanes reals per a la investigació, així com les condicions de compra i venda, ja són molt diferents a tot el món. Ara hi hem d'afegir aquesta nova capacitat de replicar digitalment aquest tipus de material humà, amb la qual cosa el camp de mines ètic esdevé infinitament més complex en la mesura que a partir d'ara quan algú imprimeix aquests cranis i ossos, i els reconstrueix, es converteix en propietari d'aquestes dades.

Bruno Schneier Bots Are Destroying Political Discourse As We Know It

Ara que els Estats Units han entrat en any electoral amb les eleccions a la presidència del proper mes de novembre, l'autor considera que una de les amenaces més importants que es perfila a l'horitzó són els bots utilitzats per interferir en el debat polític. El risc prové de dues fonts diferents: d'una banda la generació de text basada en la intel·ligència artificial i de l'altra els chatbots de xarxes socials. També assenyala que hem de reconèixer les limitacions

del debat polític en línia i prioritzar de nou les interaccions presencials: són més difícils d'automatitzar i sabem que les persones amb què parlem són reals. Això comportaria un desplaçament cultural des d'internet i el text, fent un pas enrere de les xarxes socials tot i que avui això sembla una solució completament irreal. Els recursos de desinformació són ara habituals a tot el món, s'han convertit en la manera normal d'impulsar la propaganda als països amb tendències autoritàries i en la manera de dur a terme una campanya política. Conclou dient que encara que no se sàpiga de manera concreta quin serà l'efecte d'aquest soroll mediàtic sobre la democràcia, segurament serà pernicios encara que inevitable.